Затверджено на засіданні кафедри цивільного права
31 вересня 2021 р., протокол № 1

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Освітній рівень: магістр
Спеціальність: 081 Право
Спеціалізація: 03 «Приватне право»

ДОГОВІР ЯК ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ФОРМА ТОВАРНОГО ОБОРОТУ

Цивільно-правовий договір як основний інститут цивільного права

Поняття та цивільно-правова природа договору. Договірні зобов'язання як вид цивільно-правових зобов'язань. Співвідношення понять «правочин», «угода», «домовленість» та «договір».

Різногалузеві договори. Відмінності цивільно-правового договору від господарсько-правового договору.

Договори в системі речових та зобов'язальних правовідносин.

Принципи договірного права

Система принципів договірного права. Реалізація принципів справедливості, добросовісності та розумності в договірних зобов'язаннях. Принцип свободи в договірному праві України. Принцип неприпустимості зловживання правом у договірних зобов'язаннях.

Договір як форма реалізації цивільної правосуб'єктності учасників цивільного обороту

Загальні положення про цивільну правосуб'єктність учасників цивільних правовідносин. Елементи цивільної правосуб'єктності фізичних та юридичних осіб. Роль правосуб'єктності в структурі механізму регулювання цивільних правовідносин учасників цивільних правовідносин. Вплив правосуб'єктності на дійсність договорів, укладених фізичними та юридичними особами. Сутність договору як форми реалізації цивільної право суб'єктності фізичних та юридичних осіб.

Правове регулювання договорів. Загальна характеристика та дія норм договірного права

Поняття джерела договірного права. Класифікація норм договірного права. Дія норм про договори в часі. Дія норм про договори в просторі. Дія норм про договори за колом осіб. Застосування норм про договори за аналогією.

Тлумачення норм про договори. Види джерел договірного права та їх характеристика. Договір як джерело договірного права. Співвідношення договору та норми права. Типізація договірних форм.

Особливості міжнародних договорів як основного джерела регулювання міжнародних невладних відносин. Звичаї, звичаї ділового обороту, узвичаєння в правовому регулюванні договору.

Класифікація цивільно-правових договорів

Особливості класифікації договорів за універсальним критерієм (за правовою метою), за його предметом, суб'єктним складом.

Змішаний договір. Поіменовані та непоіменовані договори. Інтегровані та нетипові договори. Попередній договір: поняття,ознаки та правова природа. Розмежування попереднього договору та протоколу про наміри.

Поняття, правова природа та елементи публічного договору. Особливості укладення публічного договору.

Договори-приєднання: поняття, правова природа та особливості.

Поняття та особливості господарських договорів.

Поняття та загальна характеристика зовнішньоекономічного договору.

Договір як правочин

Поняття договору як юридичного факту. Воля та волевиявлення в договорі. Зміст договору як юридичного факту. Істотні, звичайні та випадкові умови договору.

Порядок і способи укладення договору. Загальний порядок укладення договорів. Переддоговірні спори. Форма договору та правові наслідки порушення порядку його укладення. Договір і його державна реєстрація. Особливості укладення окремих видів договорів.

Співвідношення понять «неукладений», «нечинний» і «недійсний» договір. Визнання правочину-договору недійсним. Правові наслідки недійсності договору.

Договір як правовідношення

Договірні зобов'язання в системі цивільних правовідносин.

Поняття та склад суб'єктів договірного правовідношення. Динаміка суб'єктного складу договору. Треті особи у зобов'язанні.

Поняття та загальні умови виконання договірного зобов'язання. Елементи належного виконання договірного зобов'язання. Підтвердження виконання договірного зобов'язання.

Поняття та класифікація підстав припинення договірного зобов'язання.

Динаміка укладеного договору

Стадії укладеного договору. Стадія виконання договору. Принципи виконання договору. Зміна договору.

Припинення договору. Відмова від договору. Співвідношення понять «припинення зобов'язання», «припинення договору», «розірвання договору» і «відмова від договору». Розірвання договору.

Захист прав учасників договірних відносин

Стадія порушеного договірного права. Поняття права на захист. Підстави захист уцивільних прав та інтересів. Форми та способи захисту порушеного договірного права.

Захист кредитора в договірному зобов'язанні. Захист слабшої сторони в договорі. Захист учасників майнового обороту в публічно-правових відносинах. Відшкодування моральної шкоди в договірному праві.

ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ

Теоретичні підходи до визначення сутності захисту суб'єктивних цивільних прав

Теоретичні концепції щодо визначення поняття «право на захист». Підстави для захисту цивільного права.

Юрисдикційні та неюрисдикційні форми захисту цивільних прав та інтересів.

Доктринальні підходи до поняття «способи захисту цивільних прав та інтересів». Класифікація способів захисту цивільних прав та інтересів.

Доктринальні підходи до поняття «охоронюваний законом інтерес».

Співвідношення поняття «захист цивільних прав та інтересів» з такими категоріями як «охорона цивільних прав», «цивільно-правова відповідальність», «цивільно-правова санкція».

Захист цивільних прав та інтересів у судовому порядку

Поняття та кваліфікація матеріально-правових способів захисту цивільних прав та інтересів судом. Об'єднання позовів та конкуренція позовів.

Визнання права: необхідність застосування та самостійність способу. Визнання права як передумова застосування інших способів.

Визнання правочину недійсним. Загальні вимоги дійсності правочинів.

Припинення дії, яка порушує право, як спосіб захисту.

Відновлення становища, яке існувало до порушення. Застосування як самостійного способу та в сукупності з іншими.

Примусове виконання обов'язку в натурі - реальне виконання. Принцип реального та належного виконання.

Шляхи зміни правовідношення. Застосування припинення правовідношення як способу захисту цивільних прав.

Відшкодування збитків. Поняття збитків. Обсяг відшкодування збитків. «Збитки» та «шкода».

Відшкодування моральної (немайнової) шкоди. Поняття моральної шкоди. Підстави для відшкодування. Розмір та форми відшкодування. Вибір способу. Критерії визначення виплат. Доведення наявності моральної шкоди.

Визнання незаконними рішення, дії чи бездіяльності органу державної влади, органу влади АРК. або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб. Предмет судового оскарження.

Кондикційне зобов'язання як універсальний спосіб захисту цивільних прав.

Захист цивільних прав та інтересів у адміністративному порядку

Способи адміністративного порядку захисту цивільних прав.

Скарга як основний засіб захисту в адміністративному порядку.

Повноваження Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, територіальних громад, посадових осіб у здійсненні захисту цивільних прав.

Роль міжнародних інституцій у здійсненні захисту цивільних прав та інтересів особою.

Захист цивільних прав та інтересів нотаріусом

Нотаріальні дії, що вчиняє нотаріус з метою захисту цивільних прав та інтересів особи.

Виконавчий напис як один із способів захисту нотаріусом.

Охорона спадкового майна. Поняття. Підстави. Опис майна. Припинення охорони спадкового майна.

Захист майна особи, визнаної безвісно відсутньою.

Посвідчення фактів: перебування особи в певному місці; тотожності особи з фотокарткою, часу пред'явлення документа, факту, що громадянин є живим.

Самозахист цивільних прав та інтересів

Поняття права учасників цивільних правовідносин на самозахист. Загальні критерії правомірності здійснення права на самозахист цивільних прав та інтересів. Форми самозахисту. Способи самозахисту.

Поняття необхідної оборони та її ознаки. Перевищення меж необхідної оборони. Відповідність захисту посяганню. Значення інституту необхідної оборони.

Крайня необхідність: поняття, ознаки. Вирішення судом питання про суб'єкта відшкодування завданої шкоди при крайній необхідності.

Притримання як спосіб самозахисту.

Міри оперативного впливу.

Здійснення захисту цивільних прав через представника

Поняття та значення представництва. Відносини представництва. Суб'єкти відносин представництва: особа, яку представляють, представник і третя особа. Повноваження представника. Підстави виникнення представництва. Види представництва. Представництво без повноважень або з їх перевищенням.

Поняття і значення строків (термінів) для захисту порушених прав та інтересів

Роль і місце строків у здійсненні особами права на захист цивільних прав та інтересів. Поняття і значення строків. Класифікація строків: за підставами встановлення; за розподілом прав та обов'язків сторін; за ступенем самостійності. Способи визначення строків. Гарантійні строки. Претензійні строки.

Позовна давність: поняття, види. Перебіг позовної давності. Початок та закінчення строку позовної давності. Зупинення та переривання. Застосування строків позовної давності.

Особливості захисту права власності

Основні способи захисту права власності. Суб'єкти захисту. Класифікація засобів захисту права власності. Загальні і спеціальні способи. Речово-правові та зобов'язально-правові засоби захисту.

Витребування майна з чужого незаконного володіння. Предмет віндикаційного позову. Суб'єкти захисту: позивач, титульний володілець, відповідач. Підстави віндикаційного позову. Умови задоволення позову судом. Законне та незаконне володіння. Добросовісність та недобросовісність набувача. Особливий порядок віндикації щодо грошей та цінних паперів.

Негаторний позов: поняття, ознаки, предмет. Підстави подання позову.

Позов про виключення майна з опису (звільнення майна з-під арешту). Правова природа позову. Позивачі та відповідачі за позовом.

Позов про визнання права власності як допоміжний речово-правовий спосіб захисту: правова природа, суб'єкти, підстави застосування.

Зобов'язально-правові способи захисту. Шляхи захисту прав та інтересів особи у договірних зобов'язаннях. Основні способи відшкодування шкоди, заподіяної майну особи. Кондикційний позов як спосіб захисту права власності.

Захист права власності за позовами про визнання правочинів недійсними. Двостороння реституція та інші правові наслідки.

Особливості захисту майнових та немайнових прав інтелектуальної власності

Захист та охорона авторського та суміжних прав. Способи захисту авторського та суміжних прав. Юрисдикційна форма захисту авторського і суміжних прав. Адміністративний порядок захисту. Самозахист авторського та суміжних прав.

Особливості захисту прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Цивільно-правові способи захисту прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Судовий захист прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Адміністративний порядок захисту прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

Цивільно-правові способи захисту прав на комерційне найменування. Цивільно-правові способи захисту прав на торгівельну марку. Порушення прав володільця торгової марки. Позови про: «розмивання» торгової марки, припинення незаконного її використання, відшкодування збитків. Адміністративний порядок захисту прав та торгівельну марку.

Захист прав володільців комерційної таємниці. Судовий, адміністративний та самозахист прав володільців комерційної таємниці.

Особливості захисту особистих немайнових прав

Поняття та зміст права на захист особистих немайнових прав. Застосування загальних цивільно-правових способів захисту.

Спеціальні способи захисту. Поновлення порушеного права: сутність, умови застосування. Право на відповідь та на спростування недостовірної інформації: поняття, відмінність, підстави для виникнення. Умови виникнення права на відповідь та на спростування. Особи, які мають право на пред'явлення позову про спростування відомостей. Відповідачі у справі. Спосіб спростування. Право на відшкодування майнової і моральної шкоди.

Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права. Відмінність заборони від спростування. Підвиди заборони. Відшкодування шкоди.

Особливості захисту суб’єктивних спадкових прав

Поняття захисту права на спадкування. Захист прав спадкоємців при здійсненні охорони та управління спадковим майном. Визнання заповіту недійсним у системі способів захисту спадкових прав. Особливості захисту права на обов’язкову частку спадщини.

КОЛІЗІЙНІ ПРОБЛЕМИ СІМЕЙНОГО ПРАВА

Поняття та види сімейних відносин з іноземним елементом.

Особливості та методи правового регулювання сімейних відносин з іноземним елементом.

Колізійні прив'язки у сфері міжнародного сімейного права.

Правові режими в міжнародному сімейному праві.

Порядок та обмеження щодо застосування іноземного права при регулюванні сімейних відносин з іноземним елементом.

Система джерел правового регулювання сімейних відносин з іноземним елементом: загальна характеристика.

Міжнародно-правова уніфікація правового регулювання сімейних відносин з іноземним елементом: основні напрями та тенденції.

Міжнародні договори України у сфері міжнародного сімейного права.

Правове регулювання сімейних відносин з іноземним елементом у законодавстві України.

Концепції шлюбу в міжнародному сімейному праві.

Матеріальні умови щодо вступу у шлюб в міжнародному сімейному праві.

Формальні умови щодо укладення шлюбу у міжнародному сімейному праві.

Особливості укладення шлюбу в консульських установах.

Визнання шлюбів, укладених в іноземних державах.

Правове регулювання укладення шлюбу з іноземним елементом в Україні.

Міжнародно-правова уніфікація регулювання укладення шлюбу з іноземним елементом.

Особливості правового регулювання особистих немайнових відносин подружжя у міжнародному сімейному праві: загальна характеристика.

Колізійне регулювання особистих немайнових відносин подружжя.

Уніфікація правового регулювання особистих немайнових відносин подружжя в міжнародному сімейному праві.

Правовий режим майна подружжя у міжнародному сімейному праві: загальна характеристика

Колізійні питання шлюбного договору у міжнародному сімейному праві.

Колізійне регулювання майнових відносин подружжя.

Уніфікація правового регулювання майнових відносин подружжя в міжнародному сімейному праві.

Припинення шлюбу в міжнародному сімейному праві: сучасні підходи.

Інститут роздільного (окремого) проживання подружжя (сепарації) у міжнародному сімейному праві.

Особливості розірвання шлюбу в консульських установах.

Проблеми визнання припинення шлюбу, що здійснене в іноземних державах.

Розірвання шлюбу з іноземним елементом в Україні.

Міжнародно-правова уніфікація регулювання розірвання шлюбів з іноземним елементом.

Встановлення походження дитини у міжнародному сімейному праві.

Встановлення звичайного місця проживання дитини.

Особливості регулювання правовідносин між батьками і дітьми у міжнародному сімейному праві.

Уніфікація правового регулювання відносин батьків та дітей у міжнародному сімейному праві.

Загальна характеристика аліментних зобов’язань у міжнародному сімейному праві.

Колізійні прив’язки у сфері аліментних зобов'язань.

Колізійне регулювання аліментних зобов'язань подружжя у міжнародному сімейному праві.

Колізійне регулювання аліментних зобов'язань батьків і дітей у міжнародному сімейному праві.

Уніфікація правового регулювання аліментних відносин у міжнародному сімейному праві.

Захист прав дітей у міжнародному сімейному праві: загальна характеристика.

Усиновлення дітей у міжнародному сімейному праві:

Колізійне регулювання міжнародного усиновлення;

Особливості правового регулювання усиновлення з іноземним елементом в Україні.

Нагляд за дотриманням прав дітей, які усиновлені іноземцями.

Міжнародно-правова уніфікація питань усиновлення.

Опіка та піклування над дітьми у міжнародному сімейному праві:

Здійснення процедури міжнародних опіки та піклування над дітьми в Україні.

Колізійні регулювання міжнародної опіки та піклування.

Міжнародно-правова уніфікація питань опіки та піклування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійцьо В.Д. Примусове виконання обов’язку в натурі як спосіб захисту цивільних прав: автореф. дис. … канд. юрид. наук. К., 2004.
2. Антонюк О.І. Право учасників цивільних правовідносин на самозахист: автореф. дис. … канд. юрид. наук. Х, 2004.
3. Венедіктова І. Реалізація охоронюваних законом інтересів у договірних правовідносинах. *Право України*. 2012. №9. с.78-86.
4. Дзера О. В. Цивільно-правові засоби захисту права власності в Україні. Монографія. К.: Юрінком Інтер, 2001.
5. Желіховська Ю. В. Охорона цивільних прав та інтересів нотаріусом: монографія. Хмельницький ун-т упр. та права. Хмельницький: Мельник А. А., 2012. 216 с.
6. Єфіменко Л. В. Правова охорона цивільних прав та інтересів у нотаріальній діяльності: автореф. дис. … канд.. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2013. 20с.
7. Кот О. О. Здійснення та захист суб’єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики: монографія. К.: Алерта, 2017. 494 с.
8. Луць В.В. Строки і терміни здійснення суб’єктивних цивільних прав та виконання цивільно-правових обов’язків. Особливості здійснення цивільних прав учасниками цивільних відносин. К.: 2011. С. 90-95.
9. Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України: у 2 т. / [за ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцової, В.В. Луця]. [5-е вид., перероб. і допов.]. К.: Юрінком Інтер, 2013. Т.1. 832 с.
10. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України у 2 т. вид., перероб і

допов. / за ред.. О.В.Дзери (кер. авт. кол.), Н.Є.Кузнєцової. В.В.Луця. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. ІІ. 1120 с.

11. Основи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: Підручник для студентів вузів. - К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2003.

12. Особливості захисту суб'єктивних цивільних прав :Монографія / За заг. ред. академіків НАПрН України О. Д. Крупчана та В. В. Луця. К.: НДІ приватного права та підприємництва НАПрН України, 2012. 400 с.

13. Підлубна Т.М. Право на захист цивільних прав та інтересів: автореф. дис. … канд. юрид. наук. К., 2009.

14. П'янова Я. В. Судовий захист майнових цивільних прав: ареф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.03. К.,2009. 20 с.

15. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві України: автореф. дис. … доктора юрид. наук: 12.00.03. НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. К., 2007. 41 с.

16. Федорич І.Я. Здійснення права на спадкування за цивільним законодавством України: автореф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2018. 18 с.

17. Федорич І. Я. Підстави недійсності правочинів прийняття спадщини та відмови від спадкування: аналіз судової практики. *Порівняльно-аналітичне право*: електронне наукове фахове видання. 2017. №3. С. 79 – 81. www.pap.in.ua.

18. Цюра В.В. Юридичні ознаки представництва в світлі загальної теорії цивільного права. Бюлетень Міністерства Юстиції України. 2009. №10. с.42-48.

19. Бервено С. М. Проблеми договірного права України: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 392 с.

20. Васильєва В.В. Договір як підстава виникнення цивільно-правового зобов'язання: дис...канд. юрид. наук. Київ, 2013. 216 с.

21. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнєцова та ін.; за ред. О.В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2008. 896 с.

22. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнєцова та ін.; за ред. О.В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2009. 1200 с.

23. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія / за заг ред. проф. В.А.Васильєвої; Івано-Франківськ, 2016. 399 с.

24. Договірне регулювання приватноправових відносин в умовах євроінтеграційних процесів в Україні: монографія/ За заг. ред. академіка НАПрН України О.Д.Крупчана; наук. ред. А.Б.Гриняк.К., 2017. 334 с.

25. Зозуляк О. І. Реалізація цивільної правосуб'єктності юридичних осіб у договірній формі: монографія. Івано-Франківськ, Нова Зоря. 2013. 216 с.

26. Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України: у 2 т. /за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В.В. Луця. 5-е вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т.1. 832 с.

27. Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України: у 2 т. /за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В.В. Луця. 5-е вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т.2. 1022 с.

28. Розробка механізму правового регулювання договірних відносин у підприємницькій діяльності / За ред. академіка АПрН України В.В. Луця. К.: НДІ приватного права і підприємництва АПрН України, 2009. 300 с.

29. Тетарчук І. В. Договірне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: ЦНЛ, 2016.260 с.

30. Калакура В. Я. Міжнародне сімейне право: принципи та особливості колізійного і уніфікаційного регулювання: монографія. К.: Алерта, 2017. 434 с.

31. Міжнародне приватне право: підручник / за ред. А. С. Довгерта, В. І. Кисіля. Київ: Правова єдність, 2014. 655 с. https://westudents.com.ua/knigi/437-mjnarodne-privatne-pravo-dovgert-AC-.html

32. Анцух Н. С. Сравнительное и международное семейное право: пособие. Минск: Четыре четверти, 2015. 254 с. http://oceanlaw.ru/wp-content/uploads/2018/03/Анцух-Н.С.-Сравнительное-и-международное-семейное-право -2015.pdf